

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın *Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat OKTAY* tarafından Anayasanın 98' inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Muazzez ORHAN

Van Milletvekili

Türkiye'de demokratikleşme ve insan haklarına ilişkin genel veriler olumsuz gelmeye devam etmektedir. Dünya Demokrasi Endeksi'nde son bir yıl içerisinde Türkiye'nin sırası 10 sıra gerileyerek 110. Sıraya düşmüştür. Benzer bir olumsuz konum Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde 113 ülke içerisinde 101. sırada olmasıdır. Yine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde karara bağlanan hak ihlalleri istatistiklerinde 1959-2018 verilerine göre en çok hak ihlali yapan ülke Türkiye'dir. Kısacası çok boyutlu olan Türkiye'nin demokrasi ve insan hakları sorununun hem güncel hem de tarihsel bir karşılığı bulunmaktadır. Hak ihlallerinin kapsamına bakıldığında ise hukuk devleti ile açıklanamayacak bir çok vaka güncel olarak dahi yaşanmaktadır. Son dönemlerde renkler üzerinden yurttaşlara yönelen saldırılar, göz altılar ve soruşturma süreçleri ülkenin demokrasi ve insan hakları konusunda verilerin gösterdiği düzeyin de altında olduğunu açığa çıkarmaktadır.

2004 yılında Hakkari'de yaşayan bir yurttaş evinin dış cephesine sarı, kırmızı ve yeşil renkleriyle boyadığı için göz altına alınmış ve hakkında soruşturma başlatılmıştı. Dönemin siyasi aktörleri söz konusu uygulamanın hukuk dışı olduğunu ve bir halkın kültürel renklerinin yok sayılmasının izahının olamayacağını söyleyerek bölge halkından oy devşirmeye çalıştılar. Dönem dönem trafik ışıkları üzerinden sarı-kırmızı-yeşil renklerinin bir araya gelmesinin bölge illerinde engellediği bizzat iktidar partisinin vekillerince de olumsuz bir örnek olarak verilmiştir. Ancak 2015 yılından bu yana bölge illerinin çoğunda söz konusu renkleri kullanan yurttaşlara yönelik hukuk dışı saldırılar yaygınlaşmaktadır. Kamu gücüyle kamu adına hareket ettiğini iddia eden kişiler yurttaşların nişanlarını, düğünlerini, düğün konvoylarını vb. durumlarında bu renklerin görünmesinden rahatsız olduklarını ifade ederek yurttaşlara eziyet edebilmektedir. Bölge illerinde halkın kendine özgü renkleri ile süslediği düğün konvoylarını durduran kolluk kuvvetleri keyfi bir şekilde saatlerce Genel Bilgi Taraması (GBT) yapabilmekte, söz konusu araçların sahiplerine uygulanabilecek tüm cezalar yazılmakta ve bazen gelin, damat veya yakınları gözaltına alınmaktadır. Sadece düğün

konvoylarında değil rutin yol kontrollerinde de benzer hukuk dışı tutumlar yaşanmakta ve konu mahkemelere kadar yansıtılmaktadır. Kadri Demir isimli yurttaş 30 Ekim 2017 günü Bingöl yolunda aracıyla giderken jandarma tarafından yapılan yol kontrolünde durduruldu ve Jandarma, Demir'in aracında yaptığı aramada, ön cama asılı sarı, yeşil, kırmızı renkli boncuklardan yapılmış 2 kuş maketi ile torpido gözünde aynı renklerde poşu buldu. Demir bu gerekçeyle gözaltına alındı ve yargılandı ancak mahkeme söz konusu gerekçenin hukuk dışı olduğuna karar verdi. Ancak Ağrı ilinde düğün konvoyunda olan 4 kişi aynı gerekçe ile tutuklandı. Adana ilinde ise bir düğün konvoyuna yine aynı gerekçe ile müdahale edilmiş, gelin ve damat dahil para cezası kesilmiş ayrıca düğün geç bırakılmıştır. Bu konuda maalesef birçok vaka gittikçe artan sıklıkta yaşanmakta, yurttaşların düğünleri kriminalize edilmekte ve mutlu olmak amacıyla bir araya gelen insanların yaşamlarına müdahale edilmektedir. En son Van'ın Başkale ilçesinde, 1 Kasım 2019 tarihinde sarı, kırmızı yeşil renklerin de olduğu bir düğün konvoyuna müdahale edilmiştir. Kolluk kuvvetleri yaşları 10 ve 14 olan iki çocuk, gelin ve iki kişiyi daha bu gerekçe ile 5 saat gözaltında tutup düğünü kriminalize etmiştir. Bölgede bin yıldan uzun süredir bu renklerle yapılan düğünlere hangi gerekçelerle müdahale edildiği kamuoyuna izah edilebilir değildir.

Bu bağlamda;

- 1) Türkiye'de sarı kırmızı ve yeşil renklerinin düğünlerde, düğün konvoylarında kullanımının yasak olduğuna dair yasal bir düzenleme mevcut mudur?
- 2) Kolluk kuvvetlerinin sarı, kırmızı ve yeşil renklerine müdahale etmeleri konusunda merkezi hükümetin bir idari talimatı var mıdır?
- 3) Yurttaşların düğünlerinin kriminalize edilmesinin gerekçeleri nelerdir?
- 4) Türkiye'de düğünde veya düğün konvoyunda sarı kırmızı yeşil renkleri taşındığı için para cezası, gözaltı, tutuklama ve hüküm giyme gibi yaptırımlara maruz bırakılan kişi sayısı kaçtır?
- 5) 1 Kasım 2019 tarihinde Başkale ilçesindeki düğün konvoyuna neden müdahale edilmiştir? Konvoydaki çocukların dahi gözaltına alınmasının hukuki bir izahatı var mıdır?
- 6) Hukuk dışı ve keyfi bir şekilde halkın huzurunu bozan bu ve benzeri girişimleri yaptığı iddiası ile görevden uzaklaştırılan, soruşturulan kolluk kuvveti sayısı nedir?
- 7) Sarı, kırmızı ve yeşil renkleri dışında kolluk kuvvetlerinin müdahale ettiği renkler var mıdır? Söz konusu renklere neden müdahale edilmektedir? Müdahalenin hukuk devleti çerçevesinde bir izahatı mevcut mudur?